

DOI: 10.18524/2307-4558.2023.39.284914

УДК [811.111+811.161.1]’373.74’276.6:656.6

СТЕПАНОВ Євгеній Миколайович,

доктор філологічних наук, професор Інституту іноземних мов Хунанського педагогічного університету; 36, Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, Китай; тел.: +86 17570751005; e-mail: stepanov175@163.com; ORCID ID: 0000-0002-5441-9822

ФАІТ Абел Абрахам,

студент 4 курсу філологічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна; тел.: +38 063 5581563; e-mail: faithabel00@gmail.com; ORCID ID: 0009-0004-7146-2461.

АНГЛІЙСЬКІ ТА РОСІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ВОДНОТРАНСПОРТНОГО ДИСКУРСУ В СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОМУ ЗІСТАВЛЕННІ

Анотація. *Метою* цієї наукової розвідки є виявлення фразеологізмів воднотранспортного дискурсу в англійській і російській мовах та зіставлення соціолінгвістичної складової цих груп мовних одиниць. *Об’єктом* вивчення є фразеологічні одиниці, які мають у своєму складі лексеми, що є назвами засобів воднотранспортної інфраструктури (морської та річкової), а також їхніх частин, деталей, устаткувань, функцій, людей, які причетні до функціонування водного транспорту. *Предметом* дослідження є спільне та відмінне у причинах виникнення англійських і російських воднотранспортних фразеологізмів і особливості їх уживання в англійськомовних і російськомовних соціумах. У процесі виконання роботи було застосовано загальнодослідницькі *методи* аналізу та синтезу, елементи кількісного методу, процедури соціолінгвістичного, лінгвокультурологічного та зіставного методів як методів окремих парадигм лінгвістики, непарадигмальний описувальний метод. Крім того, застосовано лінгвістичні методи семантичного, фразеологічного, етимологічного аналізу. *Результатом* роботи є виявлення низки воднотранспортних фразеологізмів, які в різні часи та різними шляхами потрапили до англійської та російської фразеології, спроба типологізувати їх і визначення соціолінгвістичних особливостей зіставлених груп англійських і російських фразеологізмів. Основні *висновки* полягають у тому, що серед фразеологізмів воднотранспортного дискурсу виокремлено 7 груп за ознакою віднесення ключових компонентів до різних лексико-семантичних груп; підраховано співвіднесення еквівалентних (28 %), фонічних (48 %) і безеквівалентних (14 %) пар англійських і російських фразеологізмів воднотранспортного дискурсу; 11 % фразеологізмів однієї мови не має фразеологічних відповідників у другій. Певна група англійських фразеологізмів, які виникли на водному транспорті, мають російські відповідники, що виникли в інших дискурсах. Головна причина асиметричного стану полягає в набагато тривалішій історії англійського флоту, ніж російського, у значно більшій трудовій зайнятості населення Великої Британії та інших англійськомовних країн на водному транспорті, а також тривалій проміжок часу, коли англійська мова, за рішенням ІМО, має комунікативну монополію в міжнародному судноплаванні.

Ключові слова: фразеологізм, воднотранспортний дискурс, соціальне значення, сценарій, фразеологізація, ключовий компонент.

Постановка проблеми. Проблема зіставної фразеології не є новою в лінгвістиці, однак розробка кожної нової групи дискурсивно близьких одиниць відкриває немало нової або давно забутої інформації щодо соціальних, когнітивних, лінгвокультурних чинників у зіставлюваних мовах. Зустрічаємо розбіжності не лише у виборі підґрунтя для фразеологізма, прецедентів, завдяки яким ці фразеологізми виникли, а й наявності в одній мові сталого сполучення для вираження певного значення, яке в іншій мові не може бути вираженим фразеологізмом. Результати зіставних досліджень у фразеології дають змогу дослідити розбіжності у традиціях, звичаях, способах мислення, співвіднесенні експліцитного й імпліцитного у метафоризації певних явищ, якостей, дій, що, в свою чергу, залежить від природних умов життя соціуму та національної історії. Отже, наша наукова розвідка є актуальною і може зацікавити не лише фахівців з філології, а й істориків, етнологів, культурологів, психологів, політологів тощо.

Зв’язок із попередніми та суміжними дослідженнями. Слід зазначити, що в англійському мовознавстві проблему воднотранспортної фразеології вивчають давно в рамках так званої «морської англійської» (Maritime English) [12]. Дж. Сейдл (J. Seidl) і В. МакМорді (W. McMordie) певне місце приділяють питанням виникнення та функціонування англійських морських (воднотранспортних) фразеологізмів [14]. Міжнародна морська організація (ІМО) має колектив дослідників, які відслідковують зміни в англійському навігаційному словнику, перевидає його для фахівців із різних країн, намагаючись універсалізувати таке мовлення заради безпеки судноплавства [6]. Неабияку низку сталих зворотів, фразеологізмів англійського воднотранспортного дискурсу представлено у довідковій літературі [напр.: 10]. Певні приклади фразеологізмів зазначеної групи бачимо в роботах Л. Сміт (L. Smith), Е. Б. Ташевої, Д. У. Ешмуратової та багатьох дослідників із різних країн [напр.: 9; 15; 16]. Проте зіставний аспект цієї групи фразеологізмів є взагалі нерозробленим. Отже, ми робимо перший крок у цьому напрямку, зіставляючи англійські та російські фразеологізми, що виникли в рамках воднотранспортного дискурсу різних соціо- та лінгвокультурних спільнот.

Формулювання завдань. Метою цієї наукової розвідки є виявлення фразеологізмів воднотранспортного дискурсу в англійській і російській мовах та зіставлення соціолінгвістичної складової цих груп мовних одиниць. Об'єктом вивчення є фразеологічні одиниці, які мають у своєму складі лексеми, що є назвами засобів воднотранспортної інфраструктури (морської та річкової), а також їхніх частин, деталей, устаткувань, функцій, людей, які причетні до функціонування водного транспорту. (Зазначимо, що деякі ідіоматичні звороти англійської мови не є фразеологізмами в російській. До таких відповідників відносять, наприклад, аналітичні граматичні форми ступенів порівняння (типу *more better*) [15]). Предметом дослідження визначено спільне та відмінне у причинах виникнення англійських і російських воднотранспортних фразеологізмів і особливості їх уживання в англійських і російськомовних соціумах. У процесі виконання роботи було застосовано загальнодослідницькі методи аналізу та синтезу, елементи кількісного методу, процедури соціолінгвістичного, лінгвокультурологічного та зіставного методів як методів окремих парадигм лінгвістики, непарадигмальний описувальний метод. Крім того, застосовано лінгвістичні методи семантичного, фразеологічного, етимологічного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Із фразеологічних словників і довідників ми виписали 278 фразеологічних одиниць, які вийшли з англійського воднотранспортного дискурсу в загальнонаціональне мовлення або продовжують функціонувати як спеціальні фразеологічні сполучення, вирази, та співставили із їхніми російськими відповідниками. Різноманітність цих відповідників вражає за способами утворення та сприйняття. Для прикладу нижче наводимо таблицю, до якої включили 100 англійських фразеологізмів досліджуваної групи (див. таблицю 1). Зазначимо, що ми обрали широке розуміння фразеологічної одиниці, згідно з яким такими одиницями можуть бути ідіоми (ідіоматичні звороти), сталі словосполучення, мовленнєві штампи, прислів'я та приказки, крилаті вирази, каламбури, скоромовки [2, с. 7; 7].

Якщо брати до уваги польову структуру групи фразеологізмів воднотранспортного дискурсу, то можна виокремити такі фразеологічні поля:

1) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації за професіями на водному транспорті: *a mouth like a sailor* — про людину, мовлення якої ряботіє обценізмами, вульгаризмами тощо; *у матросов нет вопросов* — паремія, яку вживають у ситуації, коли всім присутнім усе сказане або зроблене зрозуміло; *a Captain Cook* — короткий погляд; коротке інспектування; *старый капитан лучше трёх молодых* — російське прислів'я; тощо;

2) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації водних об'єктів або самої води та всього, що стосується водної субстанції: *Be (all) at sea* (буквально: бути (повністю) в морі) — бути безпорадним; *pool shark* (буквально: басейн акул) — небезпечне місце; *fish out of water* — почувати себе комфортно; *море поклонников* — багато (море) шанувальників; *молочные реки, кисельные берега* — російська паремія про омріяне в поколіннях багате життя; *носить воду в решете* — російська паремія про марно витрачені зусилля, марну працю; *перед морем все равны*; тощо;

3) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації плавзасобів, тобто назви самого водного транспорту: *be in the same boat / быть (плыть) в одной лодке* — бути в однаковому становищі з ким-небудь; *to abandon ship* — покинути щось, піти; *great ship asks deep waters / большому кораблю* — *большое плавание* — англійська паремія та її російський відповідник, які є побажаннями удачі у великій справі; тощо;

4) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації деталей плавзасобів, предметів воднотранспортної інфраструктури, устаткування для обслуговування водного транспорту тощо: *clear the decks* (буквально: очистити палубу!) — приготуватися до дій; *put / stick your oar in* (буквально: покласти / приклеїти своє весло до чогось) — втручатися в щось; російський відповідник входить до соматичного дискурсу: *совать свой нос куда не надо / не в своё дело; a sheet anchor* (морський термін: запасний якор) — запасний спосіб, остання надія, вірне укриття; *отдать швартовы* — віддалити; *бросить якорь* — завести сім'ю, розпрощатися із холостяцьким життям; тощо;

5) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації кліматичних і фізичних явищ, перешкод у судноплаванні, знання про які є важливими для успішного плавання: *on the rock* (буквально: на скалі) — проблема, проблемне явище; *show someone the ropes* — навчати чомусь, сповіщати про щось; *keep abreast of* — бути інформованим про події; *быть / сидеть на мели* — опинитися без грошей, доходів, бути неплатоспроможним; *штормовое предупреждение* — використовують у прямому значенні «попередження про серйозні кадрові зміни, про перевірку якості роботи комісією тощо»; *девятый вал* — «найнебезпечніший етап події»; тощо;

6) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації способів, напрямів, якостей руху: *to be adrift* — перебувати в самовільній відлучці; зніяковіти; не мати ясності в голові; бути покинутим напризволяще; *to keep afloat* — жити без боргів; зберігати своє становище; *dead ahead* — прямо попереду; *to make headway* (про судно) — робити успіхи; *прямо по курсу...* — вживають у прямому значенні як мовленнєвий штамп у професійному мовленні на флоті, а в метафоричному значенні — коли людина бачить іншу знайому людину, яка рухається навпроти; *находиться*

в дрейфе — тимчасово не мати постійного місця роботи, політичних або інших переконань, чекати на покращення ситуації і под.; тощо;

7) фразеологізми, в яких ключовими компонентами виступають номінації міфологічних образів, істот, подій, явищ, предметів: *the Flying Dutchman / Летучий голландец* — корабель-примара; *mermaid pranks* — *русалочьи шалости*; *пение Сирен* — *Sirens singing*; тощо.

Зіставлення англійських і російських фразеологічних відповідників за ознакою оригінальності або універсальності утворення свідчить про наявність як повних, так і часткових еквівалентів, які було кальковано з англійської мови за великий проміжок часу, коли англійська мова стала загальноприйнятною на морському флоті (пор.: 1) *rock the boat* — *раскачивать лодку*; 2) *to be aground* — *быть на мели*; 3) *to burn one's boats / bridges* — *сжигать за собой корабли / мосты*; 4) афоризм: *In the sea, as in war, you can't make mistakes twice* — *В море, как на войне, дважды не ошибаются* тощо). Серед досліджених нами фразеологізмів еквівалентних пар було нараховано 28 %.

Більшу частину зіставлених одиниць ми відносимо до фонових фразеологізмів, тобто таких, які відображають аналогічні ситуації, але ключові слова використовують різні. Порівняймо: 1) російським *море слёз, слёзы ручьём* в англійській мові відповідає *torrents (potoki) of tears*; 2) російському *море проблем* відповідає англійський фразеологізм *sea of trouble* (тут еквівалентними є ключові слова — *море / sea*, які є метафорами за кількісною ознакою; залежні слова є семантично близькими: *проблема / trouble* (= біда); 3) російському *Крысы бегут с тонущего корабля* відповідає англійський фразеологізм з меншим негативно-оцінним значенням на адресу тих, хто залишає місце, де виникли будь-які труднощі: *to leave the sinking ship*. У російському фразеологізмі вжито обов'язковий суб'єкт *крысы*, який є зоометафорою з негативно-оцінним значенням. Крім того, за структурою початкова форма англійського відповідника є словосполученням, а російського — простим двоскладним реченням; це ставить його у групу паремій. Усього ми визначили як фонові 47 % вибраних пар фразеологізмів.

Третя група зіставлених фразеологізмів може бути визначена як група безеквівалентних фразеологізмів для англійської та російської мов. Наприклад: 1) англійському *shake out the rivets*, де за основу взято сценарій можливого та дуже небажаного результату швидкого пересування судна: під впливом його розхитування заклепки, якими з'єднують сталеві листи корпусу, можуть випасти, а через утворені щілини почне затікати вода, — відповідає російський фразеологізм *плыть на всех парях*, де за основу взято сценарій інтенсивної роботи парових котлів суден кінця XIX — першої половини XX століття. Інтенсивність роботи парових котлів була помітною завдяки розміру шлейфу чорного диму від вугілля, який тягнувся за судном. 2) Англійська паремія *He knows the ropes* виникла безпосередньо у професійному мовленні моряків, оскільки містить сценарій складнощів у правильному володінні всіма канатами, за допомогою яких керували парусами на парусних суднах. Російський відповідник *Он на этом собаку съел* навіть не належить до воднотранспортного дискурсу. 3) Одним із відповідників англійської паремії *Look at the compass first, then tell me* є російське прислів'я *Семь раз отмерь, один — отрежь*. Це, як і в попередньому прикладі, фразеологізми різних дискурсів, бо базовими в кожній мові стали різні сценарії подібної ситуації. Усього безеквівалентних фразеологічних пар ми нарухували 14 %.

Ще 11 % складають випадки, у яких підібрати семантичні відповідники фразеологізмам однієї мови серед фразеологізмів другої мови занадто важко або неможливо. У деяких випадках фразеологізму в одній мові відповідає одне слово в іншій. В інших випадках дослівний переклад фразеологізму однієї мови не є фразеологізмом в іншій, хоча може використовуватися у порівняннях, художніх описах тощо. Наприклад: 1) *Fish out of water*. В англійській мові це фразеологізм. У російській же його відповідник є дослівним перекладом, який не є фразеологічною одиницею: *Рыба, вытасченная из воды*. Звичайно, описуючи стан людини, яку відірвали від улюбленої справи або який заборонили спілкуватися зі старими друзями, родиною, можна вжити порівняльний зворот. Однак це словосполучення не є фразеологізмом у російській мові. 2) На позначення англійського фразеологізму *fresh-water sailor* в російській функціують слова *салага* і *юнга*.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дало змогу виокремити серед фразеологізмів воднотранспортного дискурсу 7 груп одиниць за ознакою віднесення ключових компонентів до різних лексико-семантичних груп: фразеологізми з назвами професій на водному транспорті; з номінаціями водних об'єктів або самої води та всього, що стосується водної субстанції, з номінаціями плавзасобів, з назвами деталей плавзасобів, предметів воднотранспортної інфраструктури, устаткування для обслуговування водного транспорту, з номінаціями кліматичних і фізичних явищ, перешкод у судноплаванні, з номінаціями способів, напрямів, якостей руху та з іменами й назвами міфологічних істот, образів, подій, явищ, предметів.

У процесі дослідження підраховано співвіднесення еквівалентних (28 %), фонових (48 %) і безеквівалентних (14 %) пар англійських і російських фразеологізмів воднотранспортного дискурсу. 11 % фразеологізмів однієї мови не має фразеологічних відповідників у другій. Певна група англійських фразеологізмів, які виникли на водному транспорті, мають російські відповідники, що виникли в інших дискурсах. Головна причина асиметричного стану полягає в набагато тривалішій історії англійського флоту, ніж російського, у значно більшій трудовій зайнятості населення Великобри-

танії та інших англомовних країн на водному транспорті, а також тривалий проміжок часу, коли англійська мова, за рішенням ІМО, має комунікативну монополію в міжнародному судноплаванні.

Перспективу продовження досліджуваної теми ми бачимо в етимологічному та міжкультурному аспектах.

Таблиця 1

Англійські фразеологізми воднотранспортного дискурсу та їхні російські відповідники

№	Англійські фразеологізми	Російські відповідники
1	In the same boat	В одной лодке
2	Rock the boat	Раскачивать лодку
3	Be in the doldrums (пребывать в депрессии)	Полный штиль
4	Sail close to the wind	Пустить по ветру
5	Show someone the ropes	Вводит в курс дела
6	To abandon ship	Покинуть корабль
7	Keep abreast of	Быть в курсе
8	To be adrift	Плыть по течению
9	To keep afloat	Оставаться на плаву
10	To be aground	Быть на мели
11	Dead ahead	Прямо по курсу
12	At rate of knots (со скоростью узлов)	Плыть со скоростью ветра
13	Launch a boat	Спускать лодку на воду
14	Old boat	Дырявая посудина
15	Fresh-water sailor	Салага
16	To take the helm	Быть у штурвала
17	On the rock	Наткнуться на риф
18	To freshen the way	Плыть на всех парусах
19	Pickled as a newt	Попал в шторм
20	Pool shark	Бассейн с акулами
21	Feel like a fish in water	Чувствовать себя, как рыба в воде
22	Sail through something	Плавно бороздить морские просторы
23	Sail close to the wind	Плыть против течения
24	Make heavy weather	Попасть в шторм
25	A flag of distress	Сигнал бедствия
26	Torrents (погоки) of tears (слёз)	Море слез, слёзы ручьем
27	Sea of trouble (беда).	Море проблем
28	To burn one's boats	Сжечь корабли
29	Landing ship	В море стремится, а воды боится.
30	Lick smb's boots	Плыть по течению
31	The wind cannot be caught in a net	Ветра сетью не поймаешь
32	Shake out a reef	Увеличить скорость корабля
33	Between wind and water	Не в бровь, а в глаз
34	There are no safe fords in unfamiliar waters	В незнакомых водах нет безопасных бродов
35	Take the wind out off smb's sails (убрать ветер с парусов)	Выбить из колеи; сбить с курса
36	Tell it to the marines	Расскажите это своей бабушке
37	He knows the ropes (верёвки)	Он на этом собаку съел
38	Sailed a lot and knows a lot	Много проплававший многое знает
39	Water and fire are good servants, but bad masters	Вода и огонь — хорошие слуги, но плохие повелители
40	Time and the sea tide are not waiting for anyone	Время и морской прилив никого не ждут
41	The sea is as deep in calm as in a storm	Море так же глубоко в штиль, как и в шторм
42	The seas do not obey kings either	Моря не повинуются и королям
43	Salt water does not give you a cold	От соленой воды не простужаются
44	The tide won't go off course	Прилив с курса не сойдет
45	Praise the sea, but live on land	Хвали море, но живи на суше
46	Great ship asks deep waters	Большому кораблю — большое плавание
47	Have flag, will travel	Будет флаг, будут и путешествия
48	Ship's cousin	Любимец капитана
49	Admiralty's backbone	Морской волк
50	See lawyer	Настоящая акула

№	Англійські фразеологізми	Російські відповідники
51	Shake out the rivets, (вытряхнуть заклёпки)	плыть на всех парах
52	The captain's binoculars and sextant can only be used by the captain	Биноклем и секстаном капитана может пользоваться только капитан
53	The pallor of the helmsman is a sign of an impending storm	Бледность кормчего — признак надвигающейся бури
54	To be afraid of everything in the world — you will never capture an enemy ship	Акул бояться — в море не ходить.
55	In the sea, as in war, you can't make mistakes twice	В море, как на войне, дважды не ошибаются
56	Look at the compass first, then tell me.	Семь раз отмерь, один — отрежь.
57	Obedience to the captain is the first duty of a sailor	Повиновение капитану — первая обязанность матроса
58	Sacrifice a ship to save a halfpenny rope?	Пожертвовать кораблем, чтобы спасти полупенсовый канат?
59	The miles traveled are counted in the harbor.	Пройденные мили считают в гавани.
60	A ship that does not obey the rudder listens to the reefs	Судно, которое не слушается руля, слушается рифов
61	A real sailor should have every finger as a fishing hook	У настоящего моряка (рыбака) каждый палец должен быть рыболовным крючком
62	At anchor	На якоре
63	To go by the board	Оказаться за бортом
64	To throw over board	Бросить за борт
65	To coil up one's cable	Уложить в бухту свой конец
66	To paddle one's own canoe	Грести в своем собственном каноэ
67	Sea devils	Морские дьяволы
68	Between the devil and deep sea	Между дьявольским пазом и пучиной
69	Shore (берег) saint and sea devil	Святой на берегу и дьявол в море
70	Water dog	Морской волк
71	Doughnut (пончик)	Спасательный круг
72	Lame duck	Хромая утка
73	Fish out of water	Рыба, вытасненная из воды
74	To be food for fishes / to feed fishes	Стать пищей для рыб
75	To keep one's flag flying	Нести свой флаг
76	Founder	Корабль идет ко дну
77	Loaded to the gills	Загружен по жабры / под завязку
78	to haul up (о парусном судне)	Привести к ветру
79	to make headway (о судне)	Идти вперед
80	To keep one's head above water	Держать голову над водой
81	To let go one's hold (потерять судно)	Упустить свой приз
82	Tip of the iceberg	Верхушка айсберга
83	Sitting on a powder keg	Сидеть на бочке с порохом
84	To take the kettle off the boil	Снять кипящий чайник
85	Launch	Спуск судна на воду
86	To launch into	Спустить на воду
87	To spring a leak (about a ship)	Дать течь
88	To leave the sinking ship	Крысы бегут с тонущего корабля
89	Man overboard	Человек за бортом
90	Drying the paddles	Сушить вёсла
91	To have an oar in every man's boat	Грести в каждой лодке
92	To pull (тянуть) an oar	Хорошо грести
93	To be chained to the oar	Быть прикованным к веслу
94	To put in one's oar	Вставлять своё весло/совать свой нос
95	To pull together	Плыть в одной лодке
96	To take in a reef	Зарифить парус
97	To carry on without reefing	Идти не беря рифов
98	To climb the rigging	Лезть на рангоут /выходить из себя, лезть на стену
99	Right up and down (прямо вверх и вниз)	Полный штиль
100	In full sail	На всех парусах

Література

1. Арефьева Н. Г. Фразеология российских переселенских говоров Півдня України : лінгвокультурологічний та лексикографічний аспекти : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.02 / Дніпр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Одеса : Б. в., 2021. 695 с.
2. Медведев Ф. П. Українська фразеологія : чому ми так говоримо. 2-е вид., стереотип. Харків : Вища школа : Вид-во при Харків. ун-ті, 1982. 231 с.
3. Моисеева, С. А., Волошкина, И. А. О когнитивной природе метафоры во фразеологическом пространстве (на материале французского языка). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов.* Харків, 2009. № 866. Вип. 59. С. 7–18.
4. Пасынок, В. Г. Лінгвокогнітивні механізми каузального простору. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов.* Харків, 2009. № 866. Вип. 59. С. 19–27.
5. Пословицы и поговорки о море и капитанах. URL : http://www.ermak.su/pogovorki/o_more.htm/
6. Стандартный морской навигационный словарь-разговорник / Standard Marine Navigational Vocabulary. Одеса : Студия Негоциант, 1999. 78 с.
7. Степанов Е. Н. Сценарная специфика региональной фразеологии. *Мова.* Одеса : Астропринт, 2017. № 28. С. 30–36. DOI : 10.18524/2307-4558.2017.28.115857.
8. Фразеологический словарь русского литературного языка. URL : <https://rus-phraseology-dict.slovaronline.com/?ysclid=lk6tanxvdq221990758/>
9. Eshmuratova D. U. English phraseology and phraseological units. *Academic research in educational sciences.* 2021. P. 512–514.
10. Glossary of Maritime Terms. URL : <https://www.aapa-ports.org/advocating/content.aspx?ItemNumber=21500/>
11. Idioms. *The Idioms International* : site. URL : <https://www.theidioms.com/>
12. Jones, E. What is Maritime English? URL : <https://medium.com/martide-com/what-is-maritime-english-5152b28ba368/>
13. Maritime Terms and Definitions (circa 1944). URL: <http://www.usmm.org/terms.html/>
14. Seidl J., McMordie W. English Idioms and how to use them. 4th ed. Oxford : Oxford University Press, Great Britain, 1978. 268 p.
15. Smith L. P. English idioms. Oxford : OUP Publ., 1923. 63 p.
16. Tasheva E. B. Features of phraseological units of modern English. *Евразийский Научный Журнал.* Самарканд, 2020. С. 74–76.

References

1. Arefieva, N. G. (2021), *Phraseology in Russian Migrants Dialects of the South of Ukraine: Linguoculturological and Lexicographical Aspects* : Grand Ph.D. Thesis [Frazеологія російських переселенських говірок Півдня України : лінгвокультурологічний та лексикографічний аспекти : dys. ... doкт. філол. наук : 10.02.02], Oles Honchar Dnipro National University, Odessa ; Dnipro, 695 p.
2. Medvedyev, F. P. (1982), *Ukrainian phraseology : why do we say so.* 2nd ed. [Українська фразеологія : чому ми так говоримо, 2-е вид., стереотип.], Kharkiv State University, Vyshcha Shkola Publishing House, 231 p.
3. Moiseeva, S. A., Voloshkina, I. A. (2009), “On the cognitive nature of metaphor in phraseological space (on the material of the French language)”, *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series : Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching* [“О когнитивной природе метафоры во фразеологическом пространстве (на материале французского языка)”, *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*], Kharkiv, No. 866, Issue 59, pp. 7–18.
4. Pasynok, V. G. (2009), “Linguocognitive mechanisms of the causal space”, *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series : Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching* [“Лінгвокогнітивні механізми каузального простору”, *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*], Kharkiv, No. 866, Issue 59, pp. 19–27.
5. *Proverbs and sayings about the sea and captains* (2022) [Пословиці поговорок о море і капітанах], available at URL: http://www.ermak.su/pogovorki/o_more.htm/
6. *Standard Marine Navigational Vocabulary* (1999) [Стандартний морський навигационний словар'-розговорник], Negociant Studio Publishers, Odessa, 78 p.
7. Stepanov, Ie. N. (2017), “Scenariospecificity of regional phraseology”, *Mova / Language* [“Сценарна специфіка регіональної фразеології”, *Мова*], Odessa I. I. Mechnikov National Univ., Astroprint, Odessa, vol. 28, pp. 30–36. DOI : 10.18524/2307-4558.2017.28.115857.
8. *Phraseological dictionary of the Russian literary language online* (2023) [Фразеологічний словар' російського літературного мови онлайн], available at : <https://rus-phraseology-dict.slovaronline.com/?ysclid=lk6tanxvdq221990758/>
9. Eshmuratova, D. U. (2021), “English phraseology and phraseological units”, *Academic research in educational sciences*, pp. 512–514.
10. *Glossary of Maritime Terms* (2023), available at : <https://www.aapa-ports.org/advocating/content.aspx?ItemNumber=21500/>
11. Idioms. *The Idioms International* : site (2023), available at : <https://www.theidioms.com/>
12. Jones, E. (2021), *What is Maritime English?*, available at : <https://medium.com/martide-com/what-is-maritime-english-5152b28ba368/>
13. *Maritime Terms and Definitions* (circa 1944), available at : <http://www.usmm.org/terms.html/>
14. Seidl, J., McMordie, W. (1978), *English Idioms and how to use them*, 4th ed., Oxford University Press, Oxford, Great Britain, 268 p.
15. Smith, L. P. (1923), *English idioms*, Oxford University Press, Oxford, Great Britain, 63 p.
16. Tasheva, E. B. (2020), “Features of phraseological units of modern English”, *Eurasian Scientific Journal*, Samarkand, pp. 74–76.

Ievgenii N. STEPANOV,

Grand Ph.D. in Philological Sciences, Full Professor, Distinguished Professor Xiaoxiang, Hunan Normal University, Institute of Foreign Languages, Russian Department; 36 Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, China; tel.: +86 17570751005; e-mail: stepanov175@163.com; ORCID ID: 0000-0002-5441-9822.

FAITH Abel Abraham,

4th year student of the Faculty of Philology, Odessa I. I. Mechnikov National University; 24/26 Frantsuzkyi Blvd., Odessa, 65058, Ukraine; tel.: +38 063 5581563; e-mail: faithabel00@gmail.com; ORCID ID: 0009-0004-7146-2461.

ENGLISH AND RUSSIAN PHRASEOLOGISMS OF WATER TRANSPORT DISCOURSE IN SOCIOLINGUISTIC COMPARISON

Summary. The *purpose* of this research is to identify phraseological units of water transport discourse in English and Russian and to compare the sociolinguistic component of these groups of language units. The *object* of study is phraseological units that have lexemes in their composition, which are the names of water transport infrastructure (sea and river), as well as their parts, details, equipment, functions, people involved in the operation of water transport. The *subject* of the research is the common and different reasons for the emergence of English and Russian water transport idioms and the peculiarities of their use in English- and Russian-speaking societies. In the process of performing the work, general research *methods* of analysis and synthesis, elements of the quantitative method, procedures of sociolinguistic, linguocultural and comparative methods as methods of separate paradigms of linguistics, non-paradigmatic descriptive method were applied. In addition, linguistic methods of semantic, phraseological, and etymological analysis were applied. The *result* of the work is the identification of a number of water transport idioms that entered English and Russian phraseology at different times and in different ways, an attempt to typologize them and the definition of sociolinguistic features of the compared groups of English and Russian idioms. The main *conclusions* are that among the phraseological units of the water transport discourse, 7 groups are distinguished based on the assignment of key components to different lexical-semantic groups; the correlation of equivalent (28 %), background (48 %) and non-equivalent (14 %) pairs of English and Russian phraseological units of water transport discourse was calculated; 11 % of phraseological units of one language do not have phraseological equivalents in another language. A certain group of English idioms that originated in water transport have Russian counterparts that originated in other discourses. The main reason for the asymmetric state lies in the much longer history of the English fleet than the Russian one, in the much greater employment of the population of Great Britain and other English-speaking countries in water transport, as well as the long period of time when the English language, according to the decision of the IMO, has a communicative monopoly in international shipping.

Key words: phraseology, water transport discourse, social meaning, scenario, phraseology, key component.